

Collegii Philosophici Decanus, M. Theophilus Aenetius, Physicae P.P.
Legentibus S.P.D. : Rectissime Plutarchus libello peri paíd#n ag#g#s tria
ad quoscunque habitus comparandos ducit et dicit necessaria ... P. P. 1.
Augusti A.O.R. 1619

Ienae

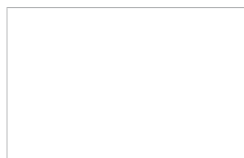
Aenetius, Gottlieb

Phil 2° 00268/04 (242)

https://dhb.thulb.uni-jena.de/receive/ufb_cbu_00007554

urn:nbn:de:urmel-b6d82fcc-01de-422e-8722-d60900862a8d7-00006934-18

Lizenz: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Collegii Philosophici Decanus,

M. THEOPHILUS ÆNETIUS, PHYSICÆ P.P. LEGENTIBUS

S. P. D.

Rectissime Plutarchus libello περὶ πείρας ἀνθρώπων tria ad quoscunq; habitus comparandos ducit & dicit necessaria, *Πείρα, μάθησις, ἀσκησις*. Cum primis verò, ut in mentis habitibus tria illa, seu confluentia principia, concurrant, necesse est. Nili enim primum *ἡ φύσις*, docilitas & memoria, siue benigna naturæ vis ad apprehendendas res præsto sit, omnis frustra sulcipitur labor, & aqua, quemadmodum proverbio dicitur, *peritus hauritur*, vel etiam infunditur, *dolio*, & opera omnis perditur, ut Horatii illud sit verissimum: *Tu nihil inuita dices facies* vè Minerva: Et Seneca illud: *Malè respondent ingenia coacta, reluctante naturâ irritus labor*. Quod per experientiam ita innouit, ut hinc natum proverbium, *non ex quorvis ligno fieri Mercurium*. Deinde ad acquirendos animi habitus conueniens & proba multum conducit informatio & *πείρα*, quæ inclinationem & bonitatem naturalem rectâ viâ ducat, dirigat, perficiat. Quæ in parte ea ingeniorum, quæ agrorum ratio est. Quemadmodum enim illi nihil aut sanè parum bonæ frugis ferunt, quamvis naturâ fertiles & fecundi sint, nisi cultorem habeant assiduū & industriū: ita ingenium, quantumvis bonum, ad exoptatam metam line perito doctore ductoreq; vix peruenit. Sicubi verò ad naturam eximiam & illustrem (quæ verba Ciceronis sunt in Apologia pro Archia Poëta scripta) *accedit ratio quedam, & confirmatio doctrinæ, tum illud nescio quid preclarum & singulare solet existere*. Quod Philosophus etiam hisce verbis docet: *ἡ τέχνη τὰ μὴ ἐκ φύσεως ἀδύνατα ἐκτελεῖ*. Deniq; in acquirendis habitibus non postremas tenet sibiq; vendicat diligens, assidua & irremissa siue corporis siue animi (pro diversitate habituum) exercitatio aut *γυμνασία*. Neq; enim satis fuerit, ut, exempli causâ, ferrariam artē discere satagens, naturali polleat robore, & artificē, quâ ratione artis opus aliquod faciendū sit, monentē audiat, sed etiam, & maximè quidē, necesse est, ut ipse tyro manus operi admoveat, vi magna brachia tollat, ferrū cudad, atq; ad certam figuram id fingere annitatur. Quæ contentio in animi habitibus parandis tantò debet esse tum crebrior tum incitior, quantò hi corporis habitibus sunt operosiores atq; difficiliore. Atq; sic etiam, etsi dicendi scribendiq; facultas (quâ ipsâ quidē doctum aliquem nihil magis declarat, cū tantū, Quintiliano teste, *quisq; sciat, quantum dicendo scribendoq; prestare possit*) à natura & arte non parū adjuvatur: potissimū tamen ea à frequenti & diligenti scribendi dicendiq; exercitatione perficitur: Unde *styli*, *Oratorum Romanorū princeps Cicero, optimum & præstantissimū dicendi effectore & magistrū* verè & præclare vocat, idemq; de se proficitur, quod, *facultas sua, non nisi per naturā optimā, exaruisset, nisi se quotidie dicendo scribendoq; exercuisset*. Rectissime itaq; suis consulunt rationibus Mulis dicati iuvenes, qui operæ studiūq; plurimum in acquirenda sibi pura, ornata & expedita dicendi scribendiq; ratione collocant: qui labor ille laboriosus quidem molestus & tædiosus est, sed ita simul utilis & necessarius, ut ab illo omnis ferè studiorum fructus dependeat. Quod Ornatisimus & Humanissimus Dn. JOANNES FRIDERICUS SALTZMANNUS SCHLAIICIO-VARISCUS intelligens non modò privatim difficili illi labori hæctenus sedulò incubuit, sed nunc etiam in publico assiduitatis suæ specimen edere expetit, dispositionem præbente Præstantissimo & Doctissimo Viro Dn. M. JOANNE ESCHENBURGIO Lub.SS. Theolog. Studio. Qui hujusmodi sibi argumentum delegit, in quo diligenter tractando haud fatilis aut inutilis opera ponitur. Dicturus enim est de JENÆ, civitatis hujus, circuitu & adpectu quidem exigux, fructu verò, & emolumento ad multas alias provincias redundante, & quo ad propria incolarum commoda, peramplæ, multoq; felicitissimæ, quæ matris instar suo nos excepit gremio, complexu fovet & alit, laudibus, de qua multum dubium, quin idem dici possit, quod Patriarcha Jacobus de loco, in quo Deus se ipsi peculiari modo manifestarat, pronuntiabat: *Vere Deus est in hoc loco: Non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cæli*. Quæ de re disertius & uberius, hodie à meridie, horâ tertiâ pomer. concione in templo Collegii finitâ, in majori Auditorio dictus Ornatisimus Dn. JOANNES FRIDERICUS SALTZMANNUS, verba facturus est. Quem actum solemnem ut Viri Magnifici, Illustres & Generosi Dn. Barones, & Patres Academici Universi & singuli, ceteriq; cives Academicæ omnes, præsentia suâ cohonestare & invisere non dedignentur, atq; hoc ipso amorem mutuum almæ matri rependere, demissè, officiosè, observanter, & amanter rogo contendoq;. Idque insuper eò fecerint lubentius, quò magis decet, etiam hoc Dei, munifici largitoris beneficium planè eximium piâ mente omnes nos recolere, & humilimas pro eo gratias intimo pectore illi perfolvere.

P. P. i. Augusti A. O. R., 1619.

TTPIS STEINMANNIANIS.

urn:nbn:de:urmel-b6d82fcc-01de-42
2e-8722-d60900862a8d7-00006934-22